

Loquel-
tas stul-
titi.

nede nostro tum fini proposito, tum verbis ipsis jure congruentior videtur. Siquidem stultitia maxime per linguam se prodit; quapropter Cicero, III De Oratore, loquacitatem non dubitavit appellare stultitiam; et festive Theocritus de Anaximeneis, hominis loquacis et inconsiderati, oratione, dixit illam « habere verborum quidem flumen, sed mentis guttam. » Nec minus argute Apuleius notat ita fere a natura comparatum esse, ut illi qui habent plus cordis, habeant linguam paulo minus, significans viros insipienter cordatos ac prudentes plerumque esse taciturnos ac minime verbosos, stultos vero maxime loquaces et garulos existere, ita et stultitia et loquacitas, sapientia et taciturnitas tam arcto inter se vinculo connecti videantur, ut omnis loquax stultus, et omnis tacens sapiens censeri merito possit, juxta illud parentis Salomonis: « Os stultorum pascitur imperitia. Vir autem prudens tacet. Stultus quoque questi tacuerit, sapiens reputabitur. » Ex nulla quippe re alia tam certum de aliquis prudentia stultitiae judicium formari potest quam ex loquela.

CAPUT SECUNDUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Satanus, impetrata a Deo facultate, percussit Job ulcere pessimo. Jobo insultat etiam uxor propria; tres vero ipsius amici eum adveniens, septem diebus in terra cum eo taciti sedent.

1. Factum est autem, cum quadam die venissent filii Dei, et starent coram Domino, venisset quoque Satan inter eos, et staret in conspectu eius, 2. ut diceret Dominus ad Satan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram, et perambulavi eam. 3. Et dixit Dominus ad Satan: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus, ac timens Deum, et recedens a malo, et adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum, ut affligerem eum frustra. 4. Cui respondens Satan, ait: Pellem pro pelle, et cuncta quae habet homo, dabit pro anima sua: 5. aliquin mitte manum tuam, et tange os ejus et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi. 6. Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva. 7. Egressus igitur Satan a facie Domini, percussit Job ulcere pessimo, a planta pedis usque ad verticem ejus: 8. qui testa sanien radebat, sedens in sterquilinio. 9. Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic Deo et morere. 10. Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es; si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? in omnibus his non peccavit Job labiis suis. 11. Igitur audientes tres amici Job omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, et Baldad Suhites, et Sophar Naamathites. Confluxerant enim, ut pariter venientes visitarent eum, et consolarentur. 12. Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverant eum, et exclamantes ploraverunt, scissis quoque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in caelum. 13. Et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus, et nemo loquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem.

Ver. 1.

Ver. 2.

1. FACTUM EST AUTEM, CUM QUADAM DIE VENISSET FILII DEI, ET STARENT CORAM DOMINO, VENISSET QUOQUE SATAN INTER EOS, ET STARET IN CONSPPECTU EJUS; 2. UT DICERET DOMINUS AD SATAN: UNDE VENIS? QUI RESPONDENS AIT: CIRCUIVI TERRAM, ET PERAMBULAVI EAM. — Ili duo versiculi, capite praecedenti, versu sexto et septimo sunt expo-iti, ubi iisdem quilibet hic verbis exprimuntur; unde patet hunc fuisse secundum super Jobi negotiis angelorum conventum, cui iterum Satan interfuisse memoratur. Quantum ad rem spatium temporis inter hunc et priorem illorum conventum intercesserit, cum id ex Scripturis non constet, nil certi habere possumus. Quare laud solido nituntur fundamento, qui ex variis, quas quisque sibi pro ingenio suo fingit, congruentiis, partim ex diaboli indole maligna et nocendi studiosa, partim ex ejusdem jam primo praelio devicti confusione petitis, tempus hoc vel producunt, vel contrahunt; an item hac secunda vice, ut prius, sponte sua comparerit, ac sanctorum angelorum congregationi impudenter sese ingesserit, an vero ab iisdem dilatus, ad instar rei aut capti violentur adductus et attractus sit in judicium aut triumphum, aequo incertum arbitror, quod neutrum in sacro textu exprimitur; pie tamen Patres modo hoc, modo illud contemplantur. Istud sane in hoc negotio certum et indubitatum est, demonem, licet primo praelio victum, cum viore tamen suo pugnam denno resumere non formidasse. Ex quo intelligitur, quanta sit hujus deterrimi hostis contumacia, ut qui prostratus ac fusus, ignominioseque in fugam actus, majori quam ante vi pugnam redintegrare non dubitet; ita quoque postmodum bis a Christo victus tertium praelium instauravit. Quam ob causam B. Macarius, hom. 27, vocat eum *nocturnum, somnium*, multis utentem involucribus, id est versutissimum, et summa dissimulatione praeditum, qui habeat *στρυγγα και τριβηρα, machinamenta* callido artificio instructa, et *triplices veluti fores*, quibus effugiat et accedat; quemadmodum Fulgentius, epist. 3 ad Probam, eleganter describit his verbis: « Tanquam diversis, inquit, machinis, sic innumeris utitur argumentis; et cum certamine manifesto cedit, ad hoc se victum demonstrat, ut vincat, ad hoc fugam simulat, ut persequendam missis post tergum sagittis occidat, » etc. Et paulo post: « Armis, quibus eliditur, surgit: et virtute, qua dejicitur, dejicit. » Nullius scilicet hominis virtute et gestientis animi fiducia a conatu furioso et impressione revocatur; imo vero tum vel maxime, ut mirrillo in retiarium, sic in hostem irruit, cum objectum videt fortem et erectum animum, quem elatus victoriae spe aggre- diatur. Vidit hoc Ennodius in *Vita S. Antonii*, et sic admonuit: « Aerius circa robustos diaboli certamen est, et majoribus copiis illos aggreditur. » Et D. Cyprianus martyr inclutus, epist. 6: « Fortiore, inquit, quemque regis aggre-

ditur; et acrior factus, hoc ipso quod victus est, superantem superare conatur. » Similia quaedam multo ante gravissimus Tertullianus prodiderat; qui, cum dixisset pervicacissimum hostem nunquam malitiae suae otium facere, subdit: « Atqui tunc maxime sevit, cum hominem plene sensit liberatum; tunc plurimum accenditur, dum exstinguitur. » Unde patet, quam male sibi consulant et imprudenter agant, qui post unam alteramque victoriam ab ipso reportatam arma deponunt, vigiliis remittunt, et noxia securitate negligentiores fiunt, cum scire debeant juratum illi in animae nostrae hostem nunquam dormitare, nunquam quiescere, neque victoria nostra frangi, sed potius irritari, crudeliorumque evadere; quod si forte bellum aliquantisper intermittat, hoc astu facit, ut nos incautos ex insidiis aggrediatur, et inopinato, cum id minime cogitamus, sui nimium securus opprimat et exstinguat.

Quod autem terram se circumie dicat, id argumentum inflammatai ejusdem ardoris ac diligentiae in alitu undique explorando, quo penetrare in animi arcem possit ad eam devastandam et funditus evertendam. Sagacissimus quippe explorator est, qui, ut divina S. Leo, serm. 7 De Nativitate, ait: « Novit cui adhibeat aestus cupiditatis, cui illecebras gulae ingerat, cui apponet incitamenta luxuriae, cui infundat virus invidiae; novit quem moerore conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione seducat; omnium discit consuetudinem, ventilat curas, scrutatur affectus, et ibi causas querit nocendi, ubi quemque vidit studiosius occupari. » Neque vero existimandum est huncce Diaboli circuitum minus ferocem esse quam sagacem, siquidem leoni rugienti et predam devoranti comparatur. Vox enim *devorandi*, qua S. Petrus, in hoc demonis circuta describendo, utitur, et ingens hominum periculum exprimit, et crudam Satanae cupiditatem, cujus hoc palmarium votum est omnibus hominibus vitam gratiae simul corporisque eripere, si quo modo id consequatur. Et ut vere alicubi idem orbis terrae Pontifex Leo Magnus, serm. 6 in Epiphaniae: « Quorum oblitere non potest mores, impetiti mores. » nullam omnino nocendi ansam, quam non avidissime arripit, sibi elabi permittens. Vel *devorare* dixit, quod sceleratum illud monstrum cupit omnes homines in malignosam et odiosam deo naturam suam transmutare, atque similimos sui « floere, quemadmodum scilicet in corporis naturam ac conditionem cibi immutari solent. Cum itaque stygus ille cerberus insatiabili plane Jobum devorandi desiderio esturaret, famem patiebatur ut canis, et circumibat terram, sitiendissimus innocentissimi cruoris, praestolans illud tempus quo salutem ejus devorare posset ac spe omni felicitatis spoliare. Hac igitur de causa cum solam de protectionem sibi obstaculo esse capneret, quominus rabiem suam Jobi sanguine

Quasi-
sicut-
capit-
ta.

Perod-
ta.

Quasi-
sicut-
capit-
ta.

explere posset, iterum angelorum caeli se immiscet, ampliorum, si forte impetraret, in ipsum Jobi corpus veniendi ac grassandi pro libitu potestatem petiturus.

Expende hic paulisper efronem demonis impudentiam, quam jure merito Naztanzenus in *Catena* demiraturl dicens: « O impudentiam ejus qui tanta audeat! Jam inde a principio in paradisu illu contra figmentum irrepserat, nuncque inter angelos medius consistit. » Nihil veretur impudentissimus ille spiritus, dummodo hominibus nocendi aditum inveniat. Cur vereatur loca sacra, qui in ipsomet caelo ausus fuit serere scandala et apostasiam praedicare? Merito Paulus ait, *Ephes. vi. 12*: « Non est nobis colloctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiu in celestibus; » ubi S. Thomas legit, *adversus spirituales astutias in celestibus*. Quippe is est inimicus noster, qui nulli loco parcat, nullius vereatur sanctitatem, siquidem in ipsomet caelo astutias suas et laqueos dedicavit, quos senserunt caelestia non minima stellarum parte evacuat. Quis igitur non visilet adversus hostem, qui in ipsomet beatitudinis penetrat laqueos tetendit, quibus multa secum millia assecularum traxit in ruinam, qui temporum immunitatem nescit, atque in ipso sanctuario virus suum spargit? Certe Zacharias in ipsomet adyto sanctuarii, orationis tempore, incensum oblaturus, dum angelorum voces excipit, diabolice tela perfidie non evitavit; dicitur enim ipsi, *Luc. i. 20*: « Ecce eris tacens, et non poteris loqui usque in diem quo haec fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis. » Id quod ponderans D. Chrysostomus, *serm. 88*, ait: « Caro nusquam de sua conscientia est secura. Zacharias ipso placationis tempore offendit, dum credit dubitat, dum postulata promeretur incurrit; condemnatur, munera ipsa cum suscipit. » Quo igitur loco erit secura caro que in agonalu circos versatur, et luctam habet periculi plenam adversus principes tenebrarum, adversus spiritalis nequitiu in celestibus? Certe qui caelestia infestare non dubitavit, nullum plane locum vel sanctuarii vel paradisi reverebitur. Ita que vel in ipso sanctuario, inter angelica colloquia cave astum diaboli, qui si tantum absit, in mediis etiam tempestatibus liber ac securus eris. Propone tibi ex una parte summam paradisi voluptatem, vitalium arborum amenitatem, caelestis aure serenitatem, et alia ex parte arcem Noemo fabricatam, leonibus gravem, tempestatibus agitatam, fluctuum rabie percussam; altam in area securus homo portum attingit, cum in paradiso, exaltati veneno percussus, mille mala incurrit. Unde hoc? Irreperat nimirum diabolus in paradisu, cujus contagione tota illius loci sanctitas salubritasque deperit. Aberat vero ab area Satan, quo absente, universas ridere

Mellia
leona
diaboli
impugnat
hans
mnia.

potuit tempestates. Pulchre D. Basilius Seleuciensis, *orat. 3*, exclamat: « O area paradiso firmior! illic namque cum aliis navigabat serpens, illic liguum mortis fuit instrumentum, hic liguum salutis fuit gubernaculum; illic Adamum prevaricari docebat, hic perlugio Noemur. petit. » Quo nimirum serpens irrepit, omnia simul cum illo mala sese insinuant, que nullius loci sanctitate excluduntur; ubi vero aditus serpenti occluditur, facili quoque negotio cetera mala superantur. Hunc utique aditum Jobas tartareo serpenti diligentissime occluserat; quare nullum ex venenato ejus afflatu damnum percepit, sed primo aggressu inimici capite confricto, gloriosius plane victor evasit. Nihil sane homini gloriosius, quam prima diabolici furoris comamina repellere; quo nomine B. Cyprianus, *epist. 25*, Christianos athletas maxime commendat, dicens: « Vos surgentes belli impetus primos immobilu robore atque inconcussa stabilitate fregistis, inde initia pugnantu orta sunt, unde vincendū inchoa cooperunt. » Nihil enim animos hostium magis dejicit, eorumque vires adeo frangit, et attonitos in fugam agit, quam si primo se conflictu fortiter repulso animadvertant. Exemplum huius rei hic pra oculis habemus in celeberrimo illo cum diabolo certamine. Conflixerat nempe Numinis permisso cum viro innocentissimo demon nequissimus, crebroque ictu adamantium ejus pectus arietaverat, sed irritu plane conatu; nam optimus athleta tam valido patientiae scuto erat undique circumdatus, ut primos eosque gravissimos hostis impetus facile retunderet atque infracto animo illiesus sustineret. Quid tunc egit Satanas? quo victus abilit? Modo audistis e Scripturae textu, quomodo iterum inter angelos eorum Domino apparuerit. Sed cur angelica cinctus corona divino tribunali sissitur? An quia nupero prelio victus, toto caelo, ne ludibrio haberetur, aufugerat? Ita plane sentit Julianus in *Catena Graeca*, dum ait: Venit in medium angelorum quasi captus, nam illum pudebat illum ab homine, primo conflictu, superatum videri, ut pra confusionis sese abderet, atque omnium aspectum subterfugeret, ne risum Caelibus propinaret. Unde patet quanti referat primis demonum conatibus fortiter consistere, quibus sensu elisis facile in fugam aguntur ac superantur. Ceterum quid ad Saltaam Dominus dixerit, audiamus.

3. ET DIXIT DOMINUS AD SATAN: NUMQUID CONSIDERASTI SERVUM MEUM JOB, QUOD NON SIT EI SIMILIS IN TERRA, VIR SIMPLEX ET RECTUS, AC TIMENS DEUM, ET RECEDENS A MALO. ET ADHUC RETINENS INNOCENTIAM? TU AUTEM COMMOVISTI ME ADVERSUS EUM, UT AFLIGEREM EUM FRUSTRA, — ubi maxime notanda sunt illa verba: « Et adhuc retinens innocentiam; » admodum enim mirum erat, et ad instar prodigii merito censerī poterat, virum innocentem et nullius plane criminis conscium, sub tam

Uode Job
e primo
cum da
monis
conflictu
victor
evasit?

Quanta
cum glo
ria Job
calumnia
tes per
passus
foerit.

Que nec
Job
frustra

diris supplicis non fatisceere, neque animo colabascere. Id quod D. Hieronymus, *epist. 34 ad Julianum*, accurate observans: « Pulchre, inquit, addidit: *Et adhuc perseverans in innocentia*, quia difficile est pressam malis innocentiam non dolere, et hoc ipso fide non periclitari, quod se videat injuste sustinere quod patitur. » Vides ubi nam fides hominum periclitetur, scilicet ubi praeter meritum injustas penas patitur. Hoc enim omnibus est commune solatium in penis, si non immerentibus infligantur, quo se tres illi pueri ad atrocissimas fornacis Babylonicas flammis invictu animo subeundas comparabant, dicentes: « Peccavimus, iniquitatem fecimus, » *Daniel. iii. 29*. Verum ubi quis nullius sibi conscius peccati penas dat, heu! quanto id ipsius fidei periculo contingit! Mirum sane si sustineat, tantoque oneri non succumbat. Hoc jure merito lamentabundus exaggerat flugo de S. Victore, qui dum expendit illud S. Pauli *ad Galatas*, cap. vi, vers. 14: « Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, » triplicem crucis differentiam constituit, juxta numerum illorum qui una cum Christo tribus in Calvariae loco crucibus suffixi visebantur: « Dicunt, inquit, homines quando penam sustinent: Si meruissemus, non erubesceremus, nunc autem injuste pati ignominiosum est nobis. Obloquium videtur: imo si pro culpa patris erubescere, si sine culpa, gloriare. Latro magis esse vis quam Christus? » Tanta nimirum est nostra vesania tantaque vecordia, ut Christi Domini crucem latronis crucei postponamus. Longe alius profecto Jobi sensus erat, qui innocentissimo tot tantaque mala perpressus absque querimonia, in his omnibus Domino aequo ac in prosperis benedicere non dubitavit. Calumniator igitur Satan, cum, in priori isto angelorum concessu amplissimis Jobi laudibus, quas a Deo in prospera fortuna retulerat, invideret atque detraheret, asserens haudquaquam genuinum atque gratuitam, sed fictam ac mercenariam esse istiusmodi pietatem, que, qualis quantaque omnino exstitisset, divine duntaxat contactu manus facile omnibus fieret manifesta, non tantum levidensa, ut Satanas postularat, manu hominis ipse Jobi bona tetigit, verum etiam tanta quanta erant universa diabolice tradidit potestati ad libitum ejus discerpenda, dissipanda, devastanda; neque tamen ex flore in calamitosum mutato rerum statu quidquam immutatus est Jobi in Deum animus, quominus in adversis aeque ac in prosperis ei benediceret. Quamobrem jure merito Satanas insultat Dominus, quod a Jobo, quem jam spe devoverat, et a statu virtutis se dejecturum insolenter jactaverat, ipsem victus ac superatus esset, neque tot tentationum machinis et adversitatum tormentis constantiam ejus frangere aut labefacere ullo modo potuisset. Hoc enim insinuant illa verba: « Tu autem commovisti me adversus eum, ut alligerem eum frustra; » Septua-

ginta vertunt: *Et si elaxa te dixerit aucto diavolo* *amicum: Tu vero dixerit substantiam ejus frustra perdere; ubi frustra in Hebraeo est בַּחִינָם chinam. Id est gravis, absque causa, sine suo merito. Ita D. Chrysostomus, homil. 5 *De patientia Job*, exponit. Vel frustra idem est, *q. d. sine tuo commodo* quod intendis. Quare Origenes, Olympiodorus ac D. minicus Thomas hoc ad frustratas Satanas spei referunt, ac si Deus illi dicat: *En fracta sunt vires tuae, spes elusa, irriti conatus evanuerunt, nec quidquam abs te tanta contentione perfectum est. Stat adhuc Jobo pietas sua integra ad instar turris firmissime, frequenti quidem ariete murali quoque tormento vehementer verberata, sed minime concussa; aut conquassata, vel instar rupis in medio maris constituta, ad quam saevientium procelle tempestatum confracte atque illuse despumant confusionem suam. En quo abiti inimica tua rabies, qua Jobi bona invasisti, evertisti, dissipasti? Quis fructus tibi odii ac furoris tui? quorsum invidia inflammatae faces? Haec scilicet et plura istiusmodi continent pauca illa verba, quibus humano modo Deus Satanas ambitiosus spiritus et cassos conatus tacite deridet, quemadmodum Patres passim in suis de Jobi patientia constantiaque orationibus lueulenter exponunt. Unum et multis adfero Chrysostomum, qui vocem illam, *frustra*, expendens, istiusmodi sensu Deum ad Satanam loquentem introducit: « Frustra, inquit, ejus rei familiari invidisti; illius erga me pietatem a bonorum possessione excitari aiebas; bonis jam omnibus spoliatus est, pietate nequaquam; » ac si diceret: *Vides nunc quam falso servum meum Job haudquaquam gratuitum ac genuinum arbutratus es, sed mercenarium ac turpis lucri studiosum effinxisti, atque invidiose traduxisti, cum jam bonis omnibus exutus pietatem nequaquam minus quam ante colat? Itaque acute simul et argute Dominus illud adverbium, frustra, quo diabolus veteratorie superiori capite usus est dicens: « Numquid Job frustra timet Deum? » in demonem retorquendo, ait: « Tu autem commovisti me adversus eum ut alligerem eum frustra; » ostendens verissimam ac sincerissimam numerisque omnibus absolutam Jobi virtutem exstitisse, utpote qui germani more filii optimo parenti Deo nec mercedis intulit, neque supplicii timore, sed mere charitatis impulsu obsequentis, adhuc bonis omnibus spoliatus, aeque ac prius studiose pietatem excoluerit.***

Quo igitur Deus ait: « Tu autem commovisti, » *de hunc malum*, id est humano more loquitur, ad captum nostrum accomodate, ut bene S. Gregorius, lib. III *Moralium*, cap. II, annotavit: « Quia nos ferire nisi commoti nescimus, ipsa divina percussio, commotio vocatur, et ad nostra verba divina voce descendit, ut ejus factum ab homine utpote capiat. » Neque enim illa passionis commotio in Deum omnis prorsus passionis ac motus expertem, cadit, sed quod hominibus,

Cor
Deus
Joban
tantis
calumnia
tibus o
brai per
missi?

diem quempiam ferunt, usu venire solet, Deo *εὐχαριστίας*; per condescensionem attribuitur, ut quorsum Jobus tantis calamitatibus affectus fuerit, intelligamus. Deceverat nimirum Deus in amico suo Jobo, cujus fidem et constantiam probe cognoverat, vivum quoddam virtutem omnium exemplar ubi universo spectandum atque imitandum proponere. Cum autem ad hoc magna viri justis probatione opus esset, qua illustres ejus virtutes magis magisque clarescerent, illud tempus, quo diabolus et detraxerat, tanquam huic rei maxime opportunum delegit Dominus, ideoque se a diabolo commotum fuisse dicit ad Jobum affligendum, quia tunc ab alumniam, quam Satan viro justo recens imperat, abolerandam, et sinceram Jobi erga Deum pietatem declarandam, plenam ipsi in omnes Jobi facultates pro libitu grassandi facultatem concesserat. Unde simul patet adverbium illud, *frustra*, nequaquam ad Deum aut ad Jobum referendum esse, quasi nimirum Deus scopo, et Jobus fructu per istiusmodi afflictionem intento frustrati fuerint, cum illum vel maxime sint consecuti; sed ad demonem referri, qui frustra tot tantisque tentationibus Jobum ad impatientiam provocare atque ad blasphemandum impellere conatus est; tantumque abfuit ut virtutem ejus, quod unice satagebat, afflictionibus obscurari, quinimo illam per eas longe clarissimam reddiderit, ad omnium admirationem et Dei gloriam ipsiusque meritum ac memoriam nominis sempiternam. Nam, ut pulchre S. Gregorius, lib. III *Moralium*, cap. II, ait, « aperta illius virtutum exempla non daret, si ipse sine tentatione permaneret. » Et paucis interjectis, quomodo frustra et non frustra tot afflictionibus exercitatus fuerit, eleganter exponit, dicens : « Beatus Job et non frustra percutitur, qui auget meritum; et tamen frustra percutitur, quia nullum punitur admissum. Frustra enim percussus est, cui culpa non recidit; et non frustra percussus est, cui virtutis meritum cumulatur. » Simili fere sensu Origenes, lib. II *in Job*, hanc afflictiones uti Jobo perites, ita diabolo prorsus inutiles exstitisse asserens : « Diabolus, inquit, sine causa petivit (scilicet Jobum affligi), nihil enim peregit neque perfectum cum res ejus perdidit, nisi suam despectionem atque humilitatem ostendit; Jobo vero hanc res non sine causa provent, sed ad ingentem gloriam et laudem hujus rei perditio provenit coram Deo et angelis ejus. » Ceterum Satan tam illustrem Jobi victoriam quo animo ferre non sustinens, sed præ invidia crepans, novas tante lucis calumniae tenebras ostendere conatur.

4. Cui respondens Satan ait: PELLEM PRO PELLE, ET CUNCTA QUAE HABET HOMO DABIT PRO ANIMA SUA.—In hac responsione iterum manifeste prodit se veteratorem Satanae ingenium externa illa, quae Jobo abstulerat bona, velut nimis parva extenuantis, quam ut ex illis solidum de virtute ipsius judi-

Vers. 4.
Quid sit
pellam
pro pel-
le

cium formari possit, quandoquidem in periculo naufragii quilibet etiam sponte sua rerum istiusmodi facturam facere, eoque levem, dummodo vitam servet, existimare solet. Quomobrem istam quam haecenus in rerum externarum amissione præ se tulerat animi æqualitatem, non tam virtuti quam necessitati, vel potius philantropia visio seu nimio proprie cutis amori, aut timori et ingenite omnibus vitæ cupiditati, tribuendam esse.

Putant hie aliqui « pellem pro pelle, » vel, ut ex Hebræo verti potest, *pellam sub pelle*, significare omnis generis opes, quæ per synecdochen *supra* appellatur, quod olim sub pellibus plerumque asservari consuevissent, aut per metonymiam, eo quod videlicet maxime quondam divitiæ pellibus constarent, quandoquidem tunc vestes, et alia utensilia domusque instrumenta et ornamenta, atque ipsamet adeo pecunia, quæ inter opes fere primas tenet, et pellibus potissimum et corio conficiuntur et coudentur, ut videre est *Genes*, III, 21, et *Levit.* XV, 17, et alibi.

Que expositio acuta quidem, sed non satis propria et huic loco accommodata videtur; quare magis placet vulgata lectio, et communis interpretum explicatio, quæ præpositionem *pro* in sua ordinaria significatione sumens, locum huic sic exponit, ut sit sensus : « Pellem, » scilicet alienam, puta boum, ovium, camelorum, famulorum et ipsorum etiam filiorum, quorum omnium Job iacturam erat, dabit quisvis « pro pelle, » scilicet propria, quemadmodum verba sequentia manifeste explicat, ut sit idem cum eo quod sequitur : « Et cuncta quæ habet homo dabit pro anima sua, » id est pro vita sua, quæ rebus externis omnibus potior existit. Ubi præpositio *pro* commutationem significat, ut *Eccli* cap. XXX : « Reddet animam pro anima, » etc., et hoc sensu S. Gregorius, Apollinarius, Lyranus, Vatablus et plerique recentiores locum huic exponunt, ac præ cæteris elegantius et fusiùs Origenes, vel quisvis alius ejus nomine, lib. II *in Job*, probans res viliores ac minoris momenti pro rebus pretiosis maximisque exponendas esse : « Corium, inquit, pro corio, corium divitiarum pro corio corporis, corium honorum pro corio ossium; rem familiarem et divitias exterius corium, interioris vero corium corpus et ossa intelligens, corium quod non valde doleat, rem familiarem, corium quod valde doleat, corium corporis; ac si diceret : Quid magnum passus est Job? exteriori corio decoriatus, hoc est, rem familiarem ablatam contempsit; tange interioris corium ejus, hoc est, carnem ejus dolore affice et contere; et apparebit constantia ejus; nunc facie fert dolore leniore pro vehementiore, penam minorem pro graviore; immuta coria, hoc est dolorem; et continuo senties illum immutari. Hujus rei exemplum in nobis videmus; nam cum percutitur quilibet, vel cæditur, frequenter

manum pro toto porrigit corpore, et dat corium manus pro corio corporis. Et hi qui in mari navigant, cum periculum passi fuerint, omnia quæ in navi habuerint, contemunt atque in mare projiciunt, ut ipsi evadant. Et quicumque divitum, cum in corporis infirmitatem inciderint, omnem substantiam suam libenter offerunt, tantum ut corporis incoluitatem recipiant. Sic, inquit, et Job omnes divitias et omnem rem familiarem facile contemnit, ut dolores non contingant carnes ejus. » Sic ille, significans quælibet tam naturæ quam fortune bona communi hominum iudicio certum aliquem habere gradum æstimationis, secundum quem prudenter alia aliis præponantur, et viliora pro dignioribus facile dimittantur. Hinc apud Hebræos, ut in *Adagium sacris* Delric noster annotavit, hæc sententia, « pellem pro pelle, » abiit in proverbium quo utebantur, quotiescumque veterum bonorum pro corpore, et etiam membrorum corporis minus nobilium pro his a quibus vita dependet, periculum seu detrimentum erat subeundum.

Salus
animæ
omnibus
anteponit.

Sed quomodo, inquit, demon obijcere Deo potuit Jobum precedentes omnes calamitates pro vita tuenda æquo animo sustinuisse, cum ad illud usque tempus nullam adhuc in corpus Jobi potestatem accepisset? Ad quod optime respondet Olympiodorus in *Catena*, demonem forte suspicatum fuisse Jobum idcirco nullum contra Deum irati aut blasphemici animi indicium prodidisse, quia nimirum metuebat, ne Dei ultio in corpus ejus et vitam proserperet, quemobrem ne hoc fieret leviora illa taciturno pertulisse. Nam, uti subditi, « cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua, » pro qua tuenda quis libenter exponit omnia temporalia, nec pensi habet divitias ut vitam servet, præ qua cætera despicit ac nihili ducit. Prima igitur ex quo potissima exhibet prudenti et cordato viro cura et sollicitudo esse debet salutis animæ suæ. « Quid enim prodest homini si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat, aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? » ait ipsa Veritas in Evangelio, aperte docens animam rerum temporalium sollicitudinem et cupiditatem moderandam et coerendam. Quinimo pro eterna salute animæ conservanda vitam ipsam et quidquid in ea charum est negligendum, contemnendum et abijciendum esse. Neque enim aliter homo in die iudicii, die turbinis ac tempestatis, naufragium facile vitabit, nisi instar navis periclitantis omnia cupiditatum et divitiarum onera tempestive dimiserit et a se abjegerit. Quod sub obscura quidem, sed elegantius metaphora insinuans videtur Isaias, de die iudicii loquens his verbis, cap. II, 12 : « Dies Domini exercituum super omnem superbum et exaltatum, et super omnem arrogantem : et humiliabitur : et super omnes cedros Libani sublimes, et super omnes naves Tharsis, et super omne quod visu pulchrum

est. » Ubi minime mirandum est, homines peccatores, qui in die illa tremenda a Deo iudicandi sunt, superbos et arrogantes alisque istiusmodi nominibus compelliari; sed illud plane mirum videtur, quod a sacro vale *Tharsis* nomen. Cur igitur homines a Deo iudicandos appellat naves? Utique ut simul ostendat, quam ratione ac via incolmes se conservare possent, et ad optatum æternæ salutis portum pervenire. Nam quisquis, instar navis, omnia divitiarum ac rerum secularium onera, quæ mentem depriment et in profundum mergunt, a se projecerit, atque ab omni simili cupido vacuus fuerit, in die turbinis et extremæ calamitatis a naufragio latus ac de salute securus erit. Ad hoc itaque nos adhortans B. Nilus in *Asético* : « Ne navis, inquit, pondere oppressa submergatur, eam sublevant, et pretiosissima quæque vel in profundum jaciunt; cur non etiam nos propter vitam præstantiorem despicimus quæ animam in profundum detrahant? Cur idem non possit Dei finis quod potest timor maris? » Sic ille. Quod si igitur vitam hanc mortalem et caducam, brevi finem habituram, tam sollicitè conservare studemus, quanta cura studioque vitam gratiæ, nonquam, si volumus, interitum, sed perpetuo duraturam custodire debuerimus? Si vitam hanc naturaliter per se alias, nisi in quantum vite spirituali subseruit, non admodum pretiosam tanto amore complectimur; quanto utique majori dilectione prosequenda esset ipsamet vita spiritalis, quæ hoc rebus antistat universis, quod ejus gratia naturalis hæc vita ducitur? Si itaque sumptibus non parcimus, et omnes opes ac facultates in vitam corporalem, quæ cum bestiis fere nobis communis est, libenter insumimus, et pro eadem conservanda genium nostrum defraudamus, et delicias ac voluptatibus voluicidimus, nec laborem aut dolorem ullum recusamus aut subterfugimus, dummodo vitam hanc miseram non amittamus, quid non faciendum ut habeamus et servemus vitam spiritalem, nobis ac cælestibus spiritibus propriam? Quid non sustinendum ut spiritui suo sibi salus et valetudo integra constet? nullis sane laboribus et impensis, si sapiamus, in hac, a qua omnia nostra felicitas et beatitudo dependet, tuenda parcemus, ne illam cum æternæ vite discrimine aliquando perdamus. Corporis quidem valetudinem, si forte graviori quamquam ægritudine afficiatur, molestissimis etiam remediis curare non negligimus, quin etiam ferrum et ignem cum illi opus est, experiri minime dubitamus; salutem vero anime variis tentationibus impugnatam, gravissimis vitiorum moribus infestam omni presidio spirituali destituimus, nec ullam eam medicinam adhibemus? Certe si utriusque vite par esset periculum, et corporis animæque mortem incurrendi æquale discrimen instaret, æqualis saltem utriusque servandæ cura: sollicitate deberet, quoniam maxime sit impru-

dentiae, non maiorem tuende salutis animae quam vite corporis custodiendae sollicitudinem habere. Si enim prudens quilibet majori diligentia servet aurum gemmasque pretiosas quam plumbum aut rem aliam viliores, majori utique sollicitudine studioque diligenda et custodienda est vita animae, « quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua; » et tantum lutum aestimabitur argentum in conspectu illius, » *Sap. vii, 9*; vita vero corporis lutum seu « vapor est ad modicum parens; et deinceps exterminabitur, » *Jacob. iv, 14*. Hic itaque sit istiusmodi inter vitam corporalem ac spiritalem instituta nobis comparationis fructus, ut pretiosorem, uti par est, inspensius amemus, ac praestantorem diligentius custodiamus.

Veordia
serum
qui sub
tem na
gligant
quantum
legenda.

Certe non possum non delectari plurimorum hominum veordia, acerbissimis sane lacrymis deplorandam, quod tam parvi vel potius nihili animam suam faciant, quam tanti aestimat inimicus noster diabolus, ut universa mundi gloria simul cum divitiis et gloria illorum polliceatur et in premium proponat vitium peccati, quo animam hominis elucetur: « Hæc omnia, inquit, tibi dabo, si cadens adoraveris me, » *Matth. iv, 9*. Omnia mundi regna promittit; quodnam majus esse possit premium? et omnem gloriam eorum; quenam hisce plura majoraque proponi possunt voluptatum ac deliciarum irritamenta? Et nos quotidie pro vilissimo quocumque lucro, pro abstractis et minutis gaudiis animas ipsi nostras exponimus ac venditamus? o veordia! o cœcitate! vel ab ipsomet diabolo discamus nosmetipsos nostrasque animas magni facere, qui de Jobo, cujus opes omnes filiosque everterat, cum Deo loquens ait: « Pellem pro pelle, et cuncta quae habet homo dabit pro anima sua, » ac si diceret: O Domine, opinione mea falsus sum, et mihi metipsi imposui, cum dixi Jobum propter temporalia duntaxat bona divino fuisse obsequio mancipatum et pietati addictum, iisque spoliatum ac nudatum, Deo statim maledicturum, neque ullam amplius rationem religionis aut animæ suæ curam habiturum. Verum enim vero quis est homo qui non pellem et pellem det pro anima sua, id est opes ac facultates omnes, adeoque liberos ipsos non libenter exponat ac perire sinat, ut incolumem servet animam suam? saltem ita ratio præscribit, et ipsemet faciendum iudico. O rem stupendam, et omni admiratione, sed et luctu dignissimam! quod nimirum diabolus animam hominis tanti aestimat, quam ipsemet homo nihili facit? et quod mercator rei quam emit pretium exaggeret, venditor autem deprimat et flocci pendat. « Scilicet, » inquit Salviandus, lib. III in *Ecclesiastem*, dilectissimam esse animam homini etiam diabolus non negavit; et quia avertere omnino cunctos ab affectu animarum suarum nititur, idem tamen haereticas esse debere suas animas confitetur. » Conatur quidem modis omnibus

dæmon persuadere hominibus ut animas suas vilis pretio vendant; vi tamen veritatis convictus palam confitetur, nihil omnino pretiosius aut charius propria cuique anima sua esse oportere. « Quis igitur, proclamat idem Salviandus, furor est viles a nobis animas nostras haberi, quas etiam diabolus putat esse pretiosas? Quis furor est viles a nobis haberi, quas etiam ille churas nobis debere esse dicit, qui viles facere conatur? » Plane, si dicta fas sit, plus anima diaboli quam ipsemet homini, cujus illa propria est, quodammodo debet, etsi enim uterque misellam capitali odio prosequatur, diabolus quidem emens, homo vero vendens illam in servitute ac perfidione sempiternam; ille tamen magni, hic parvi eam aestimat, siquidem pro illa diabolus omnia regna mundi et gloriam illorum offert; homo vero etiam gratis illam profundit et obtrudit. Itaque, ut vir ille sapientissimus recte colligit, quicumque animas suas negligunt, etiam diabolus ipso minoris illas facit. Cæterum nunc quorsum hanc sententiam diabolus attulerit consideremus, et in causa venenum deprehendamus. Subdit enim:

5. ALIOQUIN MITTE MANUM TUAM, ET TANGE OS EJUS ET CARNEM, ET TUNC VIDEBIS QUOD IN FACIEM BENEDICAT TIBI. — His verbis hoc potissimum contendit et intendit adversarius, ut quantum Deus de Jobo honorifice locutus est, tantum de eodem male sentiat, et ut quem tanquam invictissimum athletam summis laudibus extulit, ipsum omnino mollem atque propriæ carnis amantissimum experiat. Ex quo responso iterum manifeste patet veteratorum diaboli ingenium, invidiæ fabricis inflammatum, pulcherrimas quasque virtutes detractionis atro quasi sepio inficiens et calumniose alio detorquentis. Nullum enim erat Jobi tam egregium et singulare officii manus, quod a vera virtute profectum fatere vellet, sed in aliam semper causam referret longe diversam. Hunc calumniarum patrem et architectum imitantur omnes invidi, qui, ut frequenter usu venire cernimus, vix unquam officia muniaque, quæ ab aliis bene ac laudabiliter geruntur, virtuti adscribunt, sed aliis plerumque causis vitiosis tribuere assueverunt, et in deteriori parte accipere: sic eum, qui fortiter agit, temerarie egisse dicunt; qui vir sobrius ac frugi est, hunc pareum et tenacem sordidumque esse clamitant; virum magnanimum ac generosum ambitionis et arrogantiae incensant, et sic reliquas fere virtutes omnes ad vicina eorum vitia detorqueunt, ita ut licet omnem lapidem movearis, et in omnem te partem converteris, nunquam hoc ab invidis hominibus impetraturus sis, ut eum, quem oderunt, virum probum et honestum fateri ad appellare sustineant: diaboli enim patris sui mores imitantur, a quo vel ipsemet Deus omnipotens patientiæ atque innocentie Jobi confessionem elicere nunquam potuit; nam, post tam

Ver. 5.

Invidia
tunc
et invidi
ta.

Ver. 5.

Ipsomet
diabolus
inducit
amque
impone
mat cau
tes, Deo
proce
rante,
facit

COMMENTARIA IN LIBRUM JOB, CAP. II. 57

manifestum gratuiti in Deum animi argumentum, Jobi adhuc sanctitati detrahere non desistit, quam etiamnum mercenariam esse contendit, quia licet externa omnia quæ possederat bona perdidisset, adhuc tamen aliquid habebat quod possidet amitti, quodque homines vel omnium maxime servitum cupiunt, salutem, inquam, corporis ac vitam, quomodo rerum omnium dispendio haud gravate redimunt. At ergo diabolus eo duntaxat spectare illam Jobi benedictionem, et religionis, ut ipse interpretabatur, nudam spem, non ut Deum veneraretur aut coleret, sed ut vitam, quæ sola illi ex tam diro et miserabili rerum omnium naufragio superstes erat, conservaret: quippe qui admodum metuebat, cum tam inopinato et luctuoso casu, momento quasi temporis, numerosam familiam penitus extinctam cerneret, nec se magis tutum fore judicaret. Hanc porro falsam fictamque religionis speciem soli sui ipsius vitæque amori innoxiam tunc demum se manifesto quasi detracta larva detecturum Satan impudenter præstitit, si quando amplio rem in ipsum etiam Jobi corpus seviendi acciperet potestatem. « Manum enim Domini, ut exponit D. Augustinus lib. II *Questionum ad Simplicianum*, appellabat permittam a Domino manum suam, id est, ipsam potestatem quam volebat accipere. » Et ecce Deus morem illi gessit concedendo quod petiit; sed hanc nefariam ejus voluntatem in ipsiusmet demonis perniciem et Jobi tutelam benignissime convertit. Dum enim Jobi tortor fieri voluit, Jobi custos factus est, et immortalæ illi gloriæ coronam fabricavit.

6. DIXIT ERGO DOMINUS AD SATAN: ECCE IN MANU TUA EST, VERUMTAMEN ANIMAM ILLIUS SERVA. — Hisce verbis Deus iterum Satanae petitioni annuens plenam illi in corpus Jobi tradidit potestatem, ut in illud pro libitu sæviret, dummodo vitam ei non eriperet, sed animam servaret. Flagellandum igitur Jobum Satanae permisit Deus; sed cur non ipse flagellavit? Ne videlicet Satan iterum calumniaretur mitius in eum actum, calumniam ejus anteverit, dum percutiendum ei Jobum tradit, uti præclare S. Chrysostomus, homil. I ad *Populum Antiochenum*: « Non ipsum percussit Deus, ne rursum diabolus diceret: Percussisti, et non tantam quantum oportebat intulisti tentationem; sed ipsi tradidit diabolus. » Huc acute et ingeniose S. Augustinus, epist. 120 ad *Honorium*, cap. xvi, refert dictum illud Jobi ix, 20: « Terra tradita est in manu impij, » per nomen impij diabolus intelligens, qui tantum potest quantum illi Dominus permittit; permisit autem ei Dominus, ut terram tangeret, id est bona Jobi temporalia carneque devastaret, non vero ejus animam aut vitam auferret. Quis non videt fraudis artificem omnino sapienter a Deo fuisse illum, et ubi se victorem fore existimavit, victum cecidisse? Quomobrem eleganter D. Ambrosius, lib. I *De Penitentia*, cap. xiii: « Diabolus, inquit, S. Job magis arma-

vit postquam vulneravit; qui diris perfusus ulceribus diaboli quidem morsum perulit, sed venena non sensit. » Et paulo post subdit: « Quanta vis Christi, ut custodia hominis impetretur etiam ipsi diabolo, qui semper vult nocere. Imperata Christo et diabolus ipse fit prædæ ræ custos. » Sic apud S. Hieronymum, in *Vita diluvianis*, non multo ante eum, leges malum diemem interrogatum cur in Gazensis emporii oppido virginem invasisset, his verbis: « Quare ausus es ingredi puellam Dei? » respondisse: « Ut servarem eam virginem; » quod novum non videbitur consideranti hoc Dei oraculum in summa malo demoni concessa facultate vexandi Job: « Animam illius serva. » Credideram hujusmodi provinciam uni et oeli mentibus demandandam, ut servetur anima, demoni traditur custodienda. O summa Dei bonitas, quibus beneficio diabolus et nequissimus prævaricator fit vel vitius solertissimus procurator. Nec mirum a Deo diaboli consilium iudificari, cum etiam ab Apostolo illudum fieri, quando, tanquam loco regius prædæ avidissimus, involabat Satanas in eum quem dicit Paulus ei tradiderat in carnis interitum, putans cum corpore pariter et animam disperdere. Sed Apostolus vel sapiens incantator ita diabolum elusit, ut dum corpus affigeret, animam servaret, I *Cor. v, 5*: « Judicavi, inquit, tradere hujusmodi Satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi. » In quem locum D. Ambrosius paulo ante citatus Apostoli et potentiam et prudentiam admiratur: « Magna, inquit, potestas, magna gratia, quæ imperat diabolo, ut se ipse destruat; se enim destruit, cum hominem, quem tentando supplantare studet, ex infirmo fortiore efficit; quia dum carnem debilitat, mentem ejus corroborat. Illud ergo diabolus, ut ipso mortis sui vulnere contra se armet, quem debilitandum putavit. » Et paulo post idem S. Doctor eleganter ostendit ipsamet diaboli tentationes, quibus ad animas in interitum trahendas utitur, non raro plurimum conducere ad easdem salutem restituendas; dum nempe Deus ita rem totam suavi sua providentia temperat atque disponit, ut homo a diabolo tentatus, ad instar pueri illius prophetae, *Isaia xi, 8*, « in cavernam ejus manum mittit, et de latebris eruat eum, et de veneno ejus faciat spirituale antidotum; ut quod venenum est medicamentum fiat; venenum ad interitum carnis; medicamentum ad salutem spiritus. »

Quando igitur permittit Deus ut hæc externa bona nobis auferantur, demonioque illa in manus tradit, haudquaquam id iniquo erga nos animo facere putandum est, sed amice et benevoli, ut nimirum servetur id in nobis quod majus est atque præstantius, salus scilicet animæ nostræ, cui hæc ratione prudenter consulit, quemadmodum hocce Jobi exemplo fit manifestum. Dominus enim Satanae Jobum ad ipsum alligandum exposcivit;

Quanti
faciendæ
tribulatio
tionem.

« Ecce, inquit, in manu tua est. » Hoc autem concessit post dirutas domos, post agros vastatos, post oves combustas, post armenta erepta, post liberos denique charissimos interfectione delictos. Et ne ulla diabolo Jobum criminandi occasio reliqua superesset, plenam etiam in corpus eius pro libitu servandi potestatem accepit, sed sub hac conditione, ut ipsius animam servaret: « Verumtamen illius animam serva. » Ecce fructum tante tribulationis, quæ est animæ salus. Pulchre S. Augustinus in *Psalm. xxvi*, de hac diaboli in corpus Jobi potestate loquens, ait: « Accipit potestatem in infimis, et immisit maxima et summa; ipse expetit ut perderet; Deus tribuit ut servaret: factus ipsemet lupus custos ovium, qui ad devorandum accesserat. » Ideo igitur tribulamur in corpore, ut salvemus animam, amittimus temporalia, ut accipiamus æterna. Quod cum optime sciant viri sancti, quantumvis maximis afficiantur tormentis, nihil timeant, nihil pavent, sed securi degunt, quia licet corpora eorum in manibus sint tyrannorum, tamen animæ ipsorum in manu Dei sunt, quorum haud dubie eadem vox est cum Apostolo exclamantium, *Rom. viii, 35*: « Quis nos separabit a charitate Christi? an tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? » Quæ verba Salvianus, lib. II *Ad Eccles. cathol.*, religiosis viris pulcherrime accommodans, ait: « Non Apostolos solum pecuniam, nec solas deberi a nobis divitias Deo dicit, sed et tribulationem, angustiam, famem, passionem, effusionem sanguinis, mortem denique omni precarium genere sublimiter conditam. Unde intelligant omnes religiosi non satis se Deo reddere, etiamsi universas dederint facultates, quia licet sua cuncta dispensent, ipsos se tamen debent. » Nempe non tam nostra quam nos ipsos Deus a nobis tanquam debitum exigit, nullumque illi gratius exhibetur spectaculum, quam cum cernit hominem patientem, constanti lætæque animo pro Dei gloria et honore cum periculis et arumnis omnisque generis calamitatibus fortiter decertantem. Quapropter Dominus admirabili patientia Jobi supra modum recreatus, tam grafo sibi spectaculo diutius oculos suos pacere cupiebat, ideoque ne per mortem a medio tolleretur prohibebat, et cum Satana plenam in omnes facultates, liberos, ipsamque corpus Jobi potestatem tradidisset: « Verumtamen, inquit, animam illius serva, » ac si diceret: Ne Jobum mihi occidas, ne mihi tam egregium panacristaten de medio tollas; si enim eum de medio sustuleris, theatrum nobis non plaudeat amplius, tollitur spectaculum, finietur tragicœ mediæ, festum, hinc quo frui diutius placet. Nam mihi nihil gratius quam videre hominem carneum, luteum, fragilem, in mediis tamen cruciatibus atque gravissimis doloribus, patientia invictam, sanctitate conspicuam, illustres de diabolo victorias referentem.

Quæ Deo Voluit itaque Deus diabolo quidem permittere

Jobum crudelissime torquenti facultatem, sed interficiendi negavit potestatem, qui postquam patientia ejus satis tentata, et invicta virtus abunde probata, gloriosissimæque victoriis illustrata foret, decreverat eum omnibus miseris absolutum, gravissimisque laboribus perfunditur, condigno quoque premio remunerari, et ea quæ illi subtrahata fuerant bona duplicato favore restituere. Nam sicut Deus Jobum in inimici manus tradendo innumeris incommodis exposerat, ita par erat ut eum eisdem liberando ad pristinum felicitatis statum postliminio reduceret, ut exemplo Jobi et infinita Dei erga illum beniguitate posteris excitarentur ad similes, quando ingruerent, miseras æquo animo tolerandas, omneque suam in Deo solo fiduciam erlocandam. Hæc utique ob causam nobili Dominus Satanae Jobum occidendi facere potestatem, ne careret laude illa et gloria quam ex ipsius liberatione et in pristinum felicitatem restitutione potissimum intendebat. Viri enim probi, qui a malis et miseris presidio dei vindicantur, mirum quantum benignissimi Numinis laudem gloriamque amplificent. Quod non ignorans David, hoc veluti potentissimum ad divinum subsidium impetrandum argumento vitur, dicens, *Psalm. lxxxvii, 11*: « Numquid mortuis facies mirabilia, aut medicos suscitabant, et confitebantur tibi? Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam et veritatem tuam in perdicione? » ac si dicat: Si ego his laboribus absumptis morior, quo pacto tua misericordia, que in miseris opitulando maxime se manifestat, et veritas tua, que in promissis precantibus auxilio præstando demonstratur, cognosci poterit?

Porro S. Gregorius, Origenes et Olympiodorus de spirituali morte sermonem hic esse putant, quod sane videtur durum. Nam (ut bene ad hunc locum notat Sanctus noster) Deus non prohiberet demoni quod in ipsius potestate non esset (nisi forte ea est Satanae audacia, ut ultra sibi possibilia contra homines temerarie intenter).

Alii denique existimant his verbis: « Verumtamen animam illius serva, » Deum vetuisse ne diutius Jobi animam sic doloribus demerent, ut mentis facultas obscuraretur aut debilitaretur, adeo ut pro eo statu meriti incapax existeret; ne patientiæ bono fraudaretur, aut demerentis in Dei blasphemias prosilieret. (Sic vel materiale peccati in viro sancto præcavet Deus.) Verum Olympiodorus, in *Catena*, anime vocabulo intellectum ipsum seu mentem interpretatur, q. d. « Principem animi partem ne attinge; verum in corporis cruciatibus animi pugnam experire. » Nempe sic eum dure vexa, ut ejus intellectum non debilites, nec mentis vivacitatem obscuras, orbare eum filiis tibi datur, ingentibus discitis vitare, fœdis et peracerbis agriditudinibus eum torquere; inquam principem animi partem, mentem, intantum incolumem serva, q. d. Si penitus explorare ca-

diabolo
Jobum
occidendi
non
potestatem
faciunt
sunt

Inter
pretextum
de hoc
ultero
passimo
sunt.

Ne ut
man
Jobi
de
mentis
facie
diabolo

pis inelytum piocæs athletam, ne mentem ejus debilitet, aut intellectus vivacitatem obtundas, sed magis exauree satagas, quo ipse acutiore mentis acutissime vulnera reficit, dolores adaugeat, dum dolendi causas subtilius exaggerat. Pergens porro Olympiodorus: « Certe, inquit, corporis illi faci potestatem; verum ut eum corpore animam subducatur (id est demeratur), veniam non concedit, ut ex fetu duplicata illi bona resitueret, atque perditam redintegraret. » Hoc scilicet sollicitate præcavebat Deus, ne Jobus, dicit obrutus calamitatibus, a statione serene mentis subduceretur, non quia non id illi, quominus doloris sensum caperet, aliquo saltem ex ea parte solatio futurum erat, sed ne hoc generose postliminio ipsi aliquando nascituræ soboli vitio verteretur, ex patre vel ad tantillum temporis a mente semoto fuisse procreatam. Ita nimirum vel temporaria patris dementia insanire putantur filii, et paterno mentis stupore soboles obducuntur.

Cæterum, quid Satan, accepta jam in Jobi corpore pro libitu servandi potestate, peregerit, ex sequenti versu intelligemus.

Ver. 7. EGRESSUS Igitur SATANA A FACIE DOMINI, PERCUSIT JOB ULCERE PESIMO A PLANTA PEDIS USQUE AD VERTICEM EJUS. — Quid sibi velit ista demonis a facie Domini aggressio, superiori capite, vers. 13, explicamus. Quale vero fuerit hoc ulcus, quo Job percussus dicitur, incertum est, cum de illo nihil certi Scriptura definiat, dubium tamen non est, quia longe gravissimum fuerit, quandoquidem illud pessimum vocet, eoque dicat a planta pedis usque ad verticem capitis fuisse percussum, quod facile colligi potest ex demonis ingenio et ampla illa licentia quam obtinerat in carnem ossaque Jobi ab libitu deservienti. Cum enim Deus omnia que erant Jobi, præter animam, Satanae libidini permisisset, satis verosimile est hoc ulcus ad singula etiam corporis ejus membra dimanasse, et ad ossa ipsa medullamque osium penetrasse, sic ut totum corpus contaberit. Quare non improbabile videtur Jobum non uno duntaxat, sed plurimis,isque gravissimis ac molissimis simul morbis et ulceribus fuisse coopertum, adeo ut nulla esset in eo sanitas. Morbos autem hos diversi diversos assignant: primo, S. Chrysostomus, Apollinarius et Philo Hebeæus docent lepram seu elephantiasin cum Jobi ulceribus fuisse conjunctam. Secundo, eum podagra, chragra, ischiada, adeoque arthritide, id est omnium articulorum dolore laborasse, colligitur ex cap. *xvi, 8*, et cap. *xiii, 18*. Tertio, phthirias, id est pediculari morbo divexitum fuisse, colligitur ex cap. *xxx, 17* et *18*. Quarto, dysenteria discruciatum fuisse patet ex cap. *xvi, 14*. Quinto, inchoat oppressum fuisse colligitur ex cap. *vii, 4* et *14*. Sexto, marasmo, id est labe lotius corporis, ex siccitate et febrili hectica extenuatum fuisse patet ex cap. *xxx, 20*, et cap. *xxx, 16*. Ad-

dit Pineda noster, id est dicitur quædam locis connectans, Jobum laborasse hunc venerem, angina, fame canina, igne sacro, et cancro per totum corpus serpente, qui erispelas nominatur, asthmate aliosque morbis innumeris nobis incognitis. Cum enim Deus ipsum demonis arbitrio potestati tradidit exercendum, haudquam dubitandum est, quin pro innata sua savitia tartareus ille tortor tot in eum plagas morbosque immiserit, quotquot salva vita sustinere humana unquam natura potuit.

Notant passim SS. Patres Jobum plurimis fuisse que lethalibus ulceribus a demone percussum fuisse, que scilicet mortem ipsi certissimum attulissent, si Deus eorum virus ad cor aliame principem corporis partem vitalem proserpere permisisset. Quapropter S. Chrysostomus Jobum inter martyres referre non dubitat, quemadmodum simili fere ratione Patres passim B. Virginem et S. Joannem Evangelistam martyres appellant, quia nimirum tanta tormenta sustinuerunt, que nisi miraculo impedita fuissent, mortem his haud dubie attulissent. De morbis porro S. Jobi vide fufius Pinedam nostrum et Origenem, lib. II in *Jobum*, ubi mirifice Jobi dolores ulceraque amplificat.

Percussit itaque Satan Dei athletam, sed in fractus ejus animus ledi non potuit, ut præclare Caesarius *Dialogo* m ostendit, dicens: « Minime per corporea vulnera ledebatur animus; nec vermes, licet utrem perforarent, intus repositum thesaurum adoriri poterant. Non enim corpus Jobi erat, sed Jobus erat a ipsa vis animi rationis particeps. » Non ergo Jobum ipsum lesit, qui in Jobi tantum corpus sæviit, cum solus nihil fere commercii cum suo corpore haberet, totus fere in mentem immigrasset, nihil, nisi spiritum, saperet, nihil cogitaret. Quod si ad nuditatem Jobum Satan redegerit, quædam ipsum opibus solavit, quovis tamen regio paludamento pretiosioribus ulceribus vestivit, quando corpus ejus tot plagis cooperuit, ut pulchre S. Zeno, serm. *De Patientia*: « Ipsum, inquit, postremo Jobum, quem divitiis spolioværat magnis, magnis vestit ulceribus. » Similia dicit S. Gregorius, lib. III *Moral.* cap. vi.

Hic tantum observa quomodo demon, in primo illo cum Jobo conflicta, nullos sibi commilitones adjunxerit, armatas Chaldeen turmas conscripserit, que cesis pastoribus armenta pecoræque abigerent; ignem et celo evocavit, qui oves segetesque absumeret; furentes quoque ventos excitaverit, qui domum filiorum conqussarent, sed ubi in ipsum Jobi corpus accepterat potestatem, nullos sibi ad illud torquendum socios adjunxisse memoretur, cum ipse solus sit instar omnium tortorum, ad discernendum et dilacerandum atque exquisitissimis tormentis exerciciandum ingeniosissimus, cujus vel unicuique contactus quolibet tormento gravior Jobum excru-

Job vere
martyr.

Infractus
ejus re-
morbi se-
nimis.

Ipsam
diaboli
Jobi tor-
tori et
carassia.

ciabat, ita ut, quemadmodum D. Chrysostomus in *Catena Graeca* docet, « manus demonis acerbiori sensu doloris quam quelibet sartago, fornae et quaevis flamma, eum absumeret, et qualibet fera immanior undique corpus circumderet ac devoraret. » Ne quaeras itaque in viro patientissimo alias cruciatuum causas, neque requiras in ejus doloribus Babylonicas fornaces, aut Machabeorum sartagine, aut rugientes feras; sed unicam adesse cogita demonis manum, quae caeteris tormentis omnibus durior acerbiorque existit. Hanc, credo, ob causam in *Apocalypsi*, cap. xii, vers. 12, plangitur: « Ve terrae et mari, quia descendit diabolus ad vos! » Solius diaboli in terram descendit meminit, ac maximas inde calamitates expavescit. Non minatur mortes, non cruces intemat, neque carnicinas hominum aut membrorum lanienas recenset; unum lamentatur diabolum in terram descendisse, cujus vel solius aspectus omnibus hominum lanienis et carnicinis truculentior accidit. Hinc idem angelus *Apocalypsicus* immansissimam Christianorum apud Smyrnam persecutionem ac lanienam describens, *Apoc. ii*, 10: « Ecce, inquit, misurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem, ut tentemini; et habebitis tribulationem diebus decem. » Nimirum haud facile immanis illa bellua ab hominum laniena desisit, sed moras in torquendo nactis, quibus summo pere delectatur, ac decem omnino dierum spatio Smyrnenes Catholicos afflixisse scribitur, ut cruciatum varietate nocendi famem exaceret, et immansissimorum excrescere faceret cumulum tormentorum. Quid igitur stygium illud monstrum non efferate crudelitatis in Jobi corpus exercuisse credendum est, in quod tam amplam rabiei suae exsaturande acciperet potestatem? Hujus aliquod saltem specimen sumere licebit ex specie illa deformatissima, qua sequenti versu nobis describitur.

Vers. 1.

8. QUI TESTA SANIEM RADEBAT SEDENS IN STERQUILINIO. — Addunt Septuaginta, *ἔξω τῆς πόλεως, extra civitatem*, id contigisse, eo quod nimirum elephantiacus esset, ideoque a communi cœtu hominum excluderetur, in quo etiam allegorice Christi tanquam leprosi ab hominibus reputati atque extra civitatem in foetidissimo Calvariae loco in crucem aeti typum expressit. Tropologice vero S. Gregorius: « Sterquilinia, inquit, sunt corda penitentium, » in quibus Christus requiescit.

De Jobi in sterquilinio sessione septem magni momenti quaestiones.

Pommarquandus.

Prima sit, cur S. Job a planta pedis usque ad verticem capitis ulcere pessimo percussus, et plurimis gravissimisque morbis afflictus, civitatem

egressus fuerit, cum, si extra urbem in istiusmodi aegritudinem incidisset, in eam potius introducendus videretur, quo commodius tantis malis remedium afferri posset. *Secundo*, postquam iam civitatem deseruerat, cur sub dio commemoratus sit, quibuscumque aeris injuriis expositus, et non ad domum aliquam aut villam suburbanam se contulerit, quemadmodum Ozias, *IV Reg. xv*, quando lepra se percussus sensit, fecisse memoratur. Haud enim credibile est talem aliquam domum defuisse illi praesertim viro, qui rex erat, et quidem maximus inter Orientales. *Tertio*, postquam sub dio commemorari voluit, cur non mundiorem et ameniorem quempiam sibi locum delegerit, inter flores, v. g. herbis virides, aut saltem inter mundos lapides, juxta torrentem aliquem aut fontem, ubi foetorem suum levius ferre atque ulcera sua emundare aliquantulum posse videretur: nam fimetum adiens, visus est non tam semetipsum emaculare quam amplius contaminare, atque immunditiam immunditiae copulare voluisse. *Quarto*, postquam ad sterquilinum se conferre decreverat, cur tale delegerit, quod omni immunditiae genere, scilicet cinere ossium demortuorum, putredine cadaverum et stercore foetidissimo scatebat? *Quinto*, postquam talem omnino locum elegisset, cur in eo sederit et non potius steterit? Si enim, uti alias diximus, constitutum illi erat cum diabolo, quem ad se oppugnandum venire non ignorabat, manus conserere, surgendum illi magis quam sedendum videretur. Nam sicuti pugnantibus sessio est penitus incongrua, ita illis statio est prorsus accommodata, adeo ut David Deum ipsum in adiutorem adversus inimicos suos advocans, postquam eum quasi in solio majestatis suae sedentem animadvertisset, exclamaverit, *Psal. xxxiv*, 4: « Exsurge, Domine, et effunde frameam, et conculce adversus eos qui me persequuntur; » quodammodo supponens neminem congrue sese inimico posse opponere, nisi qui surrexerit et firmus steterit. *Sexta*, cur, in sterquilinio sedens, ad saniem ac vermes ex ulceribus scaturientes abstergendos nihil aliud adhibuerit quam testam, quae ulcera magis exasperabat. *Septima*, quanto et cur tam longo tempore ibi manserit. Quamvis enim nulla laborasset infirmitate, nec ullo alio dolore torqueretur, intolerabile tamen videri poterat, toto tempore quo tentatio duravit, quod haud exiguum fuisse constat, in foetidissimo sterquilinio commemorari.

Ad primam et secundam questionem plerique Patres et interpretes respondent idcirco S. Jobum, postquam a diabolo ulcere pessimo percussus fuerat, civitate egressum, quia tam horrendum et abominabilem toto corpore foetorem exhalabat, ut neque cives, neque cognati, aut propinqui domesticique illum ferre ullo modo possent; quin nec semetipsum sustinere unquam valuisset, si cubiculo vel domo quapiam inclusus permansis-

Solvitur quaestio. Respondet ad ea quae supra sunt dicta.

Ad tertiam, quartam et quintam.

set. Quamobrem ne foetore proprio suffocaretur, neque ulli incommodaret, aut perniciem adferret, extra domum, extraque civitatem, a communi hominum consortio segregatus, sub dio, loco patulo et obvio, ventorum flatibus sese exposuit, ad immanem, qui ex ulceribus prorumpat, foetorem liberiori aliquantulum aura ventilandum. Ita Polychronius in *Catena*, cui etiam alii Patres similia docent, hunc ejus a civitate recessum leprae adscribentes. Tam enim horribilis et noxius est leprosi aspectus halitusque, ut in lege Deus hujusmodi extra civitatem jussit commemorari. Unde etiam Ozias et ipse rex lepra percussus, regno simul et urbe excedere coactus fuit. Job autem non quacumque, sed foetidissima planeque abominanda lepra tactus erat, qualem D. Gregorius, homil. 39 in *Evangelio*, describit, « in carne leprosi, quae tumescitibus vulneribus seinditur, et exhalantibus foetoribus impletur. » Quamobrem, ut bene notat Origenes, lib. II in *Job*, his qui in civitate erant, molestiam ingerere non est passus. Sederat super acervum stercoreis extra civitatem; me solum, inquiens, circumdant mala, mihi soli molesta sint vulnura mea. » His accedit, usitatum fuisse Persis, et ex Herodoto, lib. V, notat Caelius, quibus proxima erat regio Hus, in qua Job habitabat, leprosos omnes ingenti abominatione prosequi atque civitatibus expellere, tanquam apertos Numi inimicos; credebant enim lepra morbum non tam ex nature vitio quam ex deorum vindicta provenire et imitari, praesertim illi qui grandi aliquo crimine adversus solem deliquisset. Quin et Isaias, eo ipso quod spiritu prophético praevideret Christum quasi leprosum, exposuit ab omnibus judicandum a tanquam a Deo percussum et humiliatum, » ac si lepra labes illi soli adhaeret, quem Deus tanquam maximum suum inimicum vellet percutere et humiliare. Enimvero satis credibile est diabolum totam adversus Jobum civitatem commovisse et concitasse, ut ipsum quantumvis regem tanquam Numini maxime exosum et a Deo percussum omnes aversarentur, ac velut monstrum abominabile a se repellerent atque execrarentur. Etenim si, ut Plinius, lib. VI, cap. xxxi, ac Solinus, cap. lxxvi, narrant, in Taprobana insula totius populi decreto statutum fuerit, ut vel rex ipse, si quando gravius quid deliquisset, communi hominum congressu et convictu prohiberetur, et ab omnibus tabe ac merore conficiendus expelleretur; quanto magis diabolum ad simile quid adversus Jobum, tanquam Deo invisum caput, decernendum Hussitas instigasse credibile est, ut ipsum velut monstrum male ominosum, et Deo hominibusque execrandum, proci a se repellerent, et extra civitatem ablegarent?

Ad tertiam vero, quartam et quintam questionem, cur nimirum Job civitate egressus ad tam foetidum locum se contulerit, et in sterquilinio

conderit, diversi Patres et interpretes diverse modo respondent, varias hujus rei pro ingenio quisque suo rationes ac congruentias excogitantes.

Ac primo quidem nonnulli credunt hoc ideo factum, ut vir sanctus hac ratione extremam, ad quam devenerat, miseriam summumque contemptum suum aliquatenus indicaret, sicuti e contra quando rebus prosperis utebatur, ad suam gloriam, qua tunc potiebatur, indicandam, et ad honorem, qui ab omnibus illi passim deferrebatur, declarandum, se in cathedra seu throno regali consedissee commemorat.

Secundo, alii censent Jobum elegisse locum istum ad nimiam suam tristitiam luctumque testandum. Proprium enim erat eorum quos ingens calamitas opprimebat, ad luctum ac merori vacandum, terram eligere, et in ea considere. Sic Esdras: « Sedi, inquit, et flevi, et luxi. » Similiter Jeremias, ut D. Ambrosius notat, introducti filias Jerusalem plorantes, et ad hoc aptum sibi locum deligentes: « Sederunt, inquit, in terra, » *Thren. ii*, 10. Ita quoque Deus ingentia Babyloni mala, quae illi eventura, et summum merorem allatura erant, praedicturus: « Descende, inquit, sede in pulvere, virgo filia Babyloni, non est solum filiae Chaldaeorum, » etc.

Tertio, alii existimant virum sanctum ad sterquilinum, vel, ut in Hebraeo est, *בְּצַלְמֵן* bepher, id est ad cinerem seu pulverem penitentiae studio se contulisse. Cinis enim et pulvis olim proprius erat penitentium locus, quemadmodum S. Ambrosius, lib. III *De Penitentia*, cap. vi, evidenter ostendit, quem propterea Ninivitarum ad praedicationem Jona penitentiam agentes, tanquam huic rei maxime opportunum ac placandum Numini aptissimum elegerunt, quorum ipsemet rex in cinere ad multos dies consedissee memoratur.

Quarto, his addendum id quod idem S. Ambrosius, lib. III *De Penitentia*, cap. 1, S. Jobum per hanc in sterquilinio sessionem praecipue intendisse insinuat, scilicet ut ad luctum cum diabolo feliciter incedam, usitato athletis stratagemate, talem aprimis locum occuparet, in quo omnes inimici ictus facilius eludere, atque ipsemet certius ac plenius adversarium suum ferire posset. Quis autem locus homini cum eadem omne praelium inituro aptior aut tutior esse possit, quam sterquilinum, quam sepulchrum, quam cinis, quam pulvis? Satis utique notum, et experientia rerum magistra comprobatum est, unamquamque rem tum maxime vigere, ac validiorem fortioeremque existere, quando est in centro suo, sive dum loco sibi connaturali consistit. Ita piscis Tobias, qui in aquis vehementer et potenter sese agitabat, simul atque ex iisdem extractus fuerat, illico palpitare atque expirare coepit, ignis quoque qui inter ligna vehementissime exarserat, in puteum immerisus confestim in aquam crassam commutatus legitur. Ex qua